

Vraag & Antwoord

Project Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling

1. Waarom wordt de Wet Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling ingevoerd?

Signalen van geweld en mishandeling worden vaak over het hoofd gezien of niet herkend. Veel professionals weten vervolgens niet goed hoe te handelen, wanneer zij geconfronteerd worden met slachtoffers van geweld.

Het doel van de verplichting is dat sneller en adequater wordt ingegrepen bij vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit kan worden bereikt door het consequent toepassen van een meldcode waardoor bij vroegsignalering van huiselijk geweld en kindermishandeling effectief wordt opgetreden. Bij de verplichting om te werken met een meldcode weten organisaties en professionals welke stappen zij moeten zetten als zij huiselijk geweld en/of kindermishandeling signaleren.

2. Waarom is er sprake van een meldrecht en geen meldplicht?

Uit onderzoek is gebleken dat er meerdere redenen zijn om de toegevoegde waarde van een meldplicht te relativiseren. Een professional die meldt op grond van een meldplicht, zal niet alleen melden op basis van een gefundeerd vermoeden van geweld, maar ook uit eventuele angst voor aansprakelijkheid in geval van het niet melden. Daardoor stijgt weliswaar het aantal meldingen, maar wordt de kwaliteit van de meldingen niet bevorderd. Een meldplicht leidt zo tot overbelasting van het systeem en onnodig stigmatiserende onderzoeken, zonder duidelijke pluspunten voor hulp aan en bescherming van het kind en het gezin. Bovendien is het bij gebrek aan wetenschappelijk effectonderzoek onduidelijk welke effecten een meldplicht heeft. Verder is er geen bewijs dat een wettelijke meldplicht leidt tot het terugdringen van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Een betere weg is dan het ondersteunen van de professional bij zijn of haar handelen. Het gebruik van het instrument meldcode blijkt sneller signaleren en ook eerder melden van (potentiële) geweldsituaties te bevorderen.

Kortom: een meldplicht heeft een aantal grote nadelen en heeft geen toegevoegde waarde ten opzichte van een goed en breed toegepaste verplichte meldcode.

3. Wat verplicht de Wet Meldcode?

De Wet Meldcode verplicht organisaties om een meldcode in de eigen organisatie te implementeren en het gebruik en kennis hiervan te bevorderen.

4. Wat is een meldcode?

Een meldcode is een stappenplan, waarin wordt beschreven hoe een professional hoort om te gaan met het signaleren en het melden van huiselijk geweld en kindermishandeling. Het stappenplan biedt houvast voor de professional in de te zetten stappen als hij huiselijk geweld of kindermishandeling signaleert. Bijvoorbeeld om een gesprek met ouders aan te gaan of hulpverlening in te schakelen. Een meldcode geeft richting aan de stappen die een professional kan zetten om slachtoffers te helpen.

5. Wanneer treedt de Wet in werking?

De wet treedt naar verwachting begin 2012 in werking.

6. Voor welke sectoren is het hebben van een meldcode verplicht?

De verplichte meldcode zal gaan gelden voor de volgende sectoren:

- Gezondheidszorg (bijv. artsen, verpleegkundigen, verloskundigen, tandartsen, fysiotherapeuten, kraamzorg en geestelijke gezondheidszorg psychologen)
- Onderwijs
- Kinderopvang (bijv. onderwijspersoneel, kinderopvangpersoneel en leerplichtambtenaren);
- Maatschappelijke ondersteuning, waaronder de sectoren welzijn en sport (bijv. algemeen maatschappelijk werkers, (thuis)zorgmedewerkers, welzijnswerkers en personeel in de sport, MEE consulenten, jongerenwerkers en peuterspeelzaalpersoneel);
- Jeugdzorg (bijv. medewerkers Bureau Jeugdzorg, gedragswetenschappers en medewerkers van zorgaanbieders);
- Justitie (bijv. reclasseringswerkers en groepswerkers van de justitiële jeugdinrichtingen).

7. Waarom worden bijvoorbeeld dierenartsen niet in de verplichting meegenomen?

In eerste instantie is de Wet bedoeld voor de sectoren Gezondheidszorg, Onderwijs, Kinderopvang, Maatschappelijke ondersteuning, Jeugdzorg en Justitie. Het kabinet is van mening dat deze sectoren het meest contact hebben met de mensen zelf. Er is bewust voor gekozen om een afbakening te maken en daarna te kijken hoe het voor een bredere doelgroep kan worden verplicht. Doelgroepen die de verplichting niet krijgen opgelegd, zoals bijvoorbeeld de dierenartsen, kunnen wel aan de slag met het opstellen van een meldcode voor de eigen organisatie of praktijk. Het basismodel meldcode staat op www.meldcode.nl.

8. Voor welke vormen van geweld geldt de Wet meldcode?

De Wet meldcode geldt voor geweld in afhankelijkheidsrelaties (binnen familiale sfeer). De Wet Meldcode geldt voor alle vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling, hierbij ook inbegrepen seksueel geweld, vrouwelijk genitale verminkingen (meisjesbesnijdenis), eengerelateerd geweld en ouderenmishandeling.

9. Geldt de verplichting van een meldcode ook voor zelfstandig werkende professionals?

Voor zelfstandig werkende professionals, zoals huisartsen, gelden dezelfde verplichtingen als voor organisaties: beschikken over een meldcode, daarvan gebruik maken en kennis op peil houden. Zij zouden daarvoor gebruik kunnen maken van meldcodes en richtingen van hun beroeps- en bracheorganisaties.

10. Wat is de rol van de organisaties?

De organisaties dienen een meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling te beschikken. Zij dienen deze meldcode zelf vast te stellen, waarbij zij gebruik kunnen maken van het basismodel meldcode die te downloaden is op www.meldcode.nl. Tevens dienen de organisaties er zorg voor te dragen dat het gebruik van een meldcode door de professionals binnen de organisaties is geborgd en dat de daarvoor benodigde kennis op peil wordt gehouden.

11. Wat is rol van de branche- en beroepsverenigingen?

De branche- en beroepsverenigingen ondersteunen de organisaties bij de implementatie en het gebruik van de meldcode.

Het is hun taak om een (uniforme) meldcode binnen de beroepsgroep uit te dragen. Daarnaast informeren zij de organisaties en de beroepskrachten hoe om te gaan met (vermoedens van) huiselijk geweld en kindermishandeling en waar ze terecht kunnen voor vragen.

12. Wat is de rol van (centrum)gemeenten?

Van de gemeenten wordt verwacht dat zij een actieve bijdrage leveren bij het bekend maken en positief uitdragen van de meldcode. Hun taak is er op toe te zien dat organisaties in de sector maatschappelijke ondersteuning een meldcode vaststellen en het gebruik er van bevorderen.

Centrumgemeenten hebben een regionale taak voor beleid op het gebied van geweld in huiselijke kring en zijn, in overleg met de regiogemeenten, verantwoordelijk voor het maken van samenwerkingsafspraken in de regio.

13. Waar moet een meldcode minimaal aan voldoen?

De meldcode dient minimaal te bestaan uit de volgende vijf stappen:

1. In kaart brengen van de signalen
2. Collegiale consultatie en zonodig raadplegen van het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling of het Steunpunt Huiselijk Geweld
3. Gesprek met de cliënt of leerling
4. Weging van het (vermoeden van) geweld of mishandeling
5. Beslissen: hulp organiseren of melden

14. Wat is de functie van het basismodel meldcode?

Het model fungeert als voorbeeld en hulpmiddel waarmee organisaties en zelfstandige beroepsbeoefenaars binnen de genoemde sectoren een meldcode voor de eigen organisatie of praktijk kunnen vaststellen. Het model is te vinden op www.meldcode.nl.

15. Hoe is het basismodel tot stand gekomen?

In samenwerking met de ministeries en enkele instanties uit het veld, waaronder de KNMG en Bond Katholiek Primair Onderwijs, is in 2009 jaar hard gewerkt aan het ontwikkelen van het basismodel meldcode huiselijk geweld en

kindermishandeling. Tevens is het basismodel ter consultatie voorgelegd aan een tiental verschillende branche- en beroepsorganisaties afkomstig uit de zorg, welzijn, het onderwijs en de justitie.

16. In hoeverre wijkt de KNMG meldcode af van het landelijk basismodel meldcode?

De KNMG heeft een meldcode kindermishandeling ontwikkeld. Zij gaan in de zomer van 2010 een adement voor huiselijk geweld aan de meldcode kindermishandeling toevoegen. De KNMG meldcode kent net als het landelijk basismodel 5 stappen, die bijna identiek zijn.

17. In hoeverre wijkt de Rotterdamse meldcode af van het landelijk basismodel meldcode?

De Rotterdamse meldcode wijkt op één belangrijk aspect af van het landelijk basismodel meldcode. In het landelijk basismodel vindt er eerst collegiale consultatie plaats voordat de professional in gesprek gaat met de cliënt. De Rotterdamse meldcode heeft deze stappen omgedraaid, te weten eerst in gesprek met de cliënt en vervolgens overleg met de collega om zonodig raadplegen AMK en/ of SHG. Aangezien de wet niet voorschrijft in welke volgorde de stappen moeten worden gezet, voldoet de Rotterdamse meldcode aan de wet.

18. Wat is de relatie met de verwijfsindex risicojongeren (VIR)?

De VIR en de meldcode zijn ondersteunend aan elkaar. Wanneer een professional na het doorlopen van de stappen van de meldcode een melding doet bij het AMK of het Steunpunt HG, dan doet hij of zij ook een melding aan de VIR. Het is niet de bedoeling dat een professional moet kiezen tussen het gebruik van een meldcode en het doen van een melding aan de VIR.

De verwijfsindex risicojongeren (VIR) is bedoeld om hulpverleners die werken met dezelfde jongere met elkaar in contact brengen. Het is een digitaal systeem dat *risicosignalen* van hulpverleners over jongeren (tot 23 jaar) bij elkaar brengt. De VIR stelt professionals, die een bepaalde jeugdige hebben gemeld, op de hoogte van elkaars betrokkenheid bij die jeugdige. Een melding aan de VIR bevat de persoonsgegevens van de gemelde jeugdige en de contactgegevens van de melder.

De meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling moet het professionals

duidelijk maken wat zij moeten doen als zij huiselijk geweld en/of kindermishandeling signaleren. Het draagt bij aan de *verbetering van de handelswijze van professionals* binnen hun eigen organisatie bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling.

19.Hoe kunnen de professionals opgeleid worden in het werken met een meldcode?

De Ministeries van VWS, Jeugd en Gezin, Justitie en OCW onderkennen het belang goed trainingen aan professionals aangaande het werken met een meldcode.

Vanuit de Ministeries is er een basistraining 'Werken met een Meldcode' en een train-de-trainer ontwikkeld voor wie zich goed wil voorbereiden op het werken met een meldcode. Op www.huiselijkgeweld.nl staat een databank waarin aanbieders van deze training te vinden zijn. Ook andere trainingen op het gebied van huiselijk geweld en/of kindermishandeling zijn in de databank te vinden.

Ook zijn e-learning modules ontwikkeld door The Next Page in samenwerking met VWS. De modules zijn te vinden op www.thenextpage.nl. De landelijke e-learning bestaat uit:

- Een voorlichtingsmodule 'Werken met een meldcode' voor professionals. In deze module wordt ingegaan op het werken met de stappen uit de meldcode, de verschillende vormen van geweld in huiselijke kring en de rol van ketenpartners.
- Een module 'Werken met een meldcode' voor managers. De module leert werkgevers hoe zij de meldcode in hun organisatie kunnen implementeren.
- Verdiepende modules voor bepaalde beroepsgroepen, zoals huisartsen, kinderopvangwerkers en leerkrachten. Met deze modules kunnen professionals oefenen met het herkennen van signalen.

20.Waarom is huiselijk geweld en kindermishandeling samengevoegd in één meldcode

De Meldcode is integraal, voor zowel het signaleren van huiselijk geweld als voor kindermishandeling. Huiselijk geweld en kindermishandeling zijn vaak onlosmakelijk met elkaar verbonden. Partnergeweld valt onder de definitie van huiselijk geweld, maar komt vaak voor in combinatie met kindermishandeling, bijvoorbeeld omdat kinderen getuigen kunnen zijn van het geweld. Wanneer kinderen getuige zijn van geweld in het gezin, wordt dat ook gezien als een vorm van kindermishandeling.

Een integrale meldcode ligt ook voor de hand omdat professionals bij signalen

van huiselijk geweld en kindermishandeling dezelfde stappen doorlopen.

21. Wanneer mag je als professional het beroepsgeheim doorbreken?

Het wetsvoorstel verplichte meldcode regelt een meldrecht voor professionals. Dit houdt in dat professionals bij signalen van huiselijk geweld, net als nu al is geregeld voor kindermishandeling, hun beroepsgeheim mogen doorbreken om een melding te doen. Er kan dus ook gemeld worden zonder toestemming van de cliënt.

22. Hoe gaan het AMK en Steunpunt huiselijk geweld bij de in werking treding van de Wet met elkaar samenwerken?

Na inwerkingtreding van de wet zijn SHG's en het AMK verplicht elkaar in kennis te stellen van een melding van (een vermoeden van) huiselijk geweld als er sprake is van (een vermoeden van) kindermishandeling en vice versa. Beide meldpunten zullen vervolgens verantwoordelijk zijn voor de melding en dienen daarom hun betrokkenheid onderling af te stemmen. Verder dient de (centrum)gemeente een goede samenwerking tussen het SHG en AMK te bevorderen. De wijze waarop de samenwerking wordt geregeld wordt overgelaten wordt wettelijk niet geregeld. Hierover kunnen de brancheverenigingen of lokale partijen zelf afspraken maken.

23. Moet ik wachten met het invoeren van de meldcode tot de wet in werking treedt?

Nee, het is belangrijk dat professionals zo snel mogelijk weten wat zij kunnen doen bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling, zodat eerder hulp kan worden ingezet. Bovendien gaat de verplichting om over een meldcode te beschikken direct in bij inwerkingtreding van de wet. De voorbereidingen dienen dus nu al plaats te vinden.

24. Moeten vrijwilligers ook met een meldcode werken?

Vrijwilligersorganisaties zijn niet verplicht te beschikken over een meldcode. Wanneer vrijwilligersorganisaties op eigen initiatief met een meldcode werken, juicht het Rijk dit van harte toe.

Organisaties die met vrijwilligers werken waarvoor de verplichting wel geldt, kunnen in hun eigen meldcode aangeven welke rol de vrijwilligers in hun eigen organisatie kunnen spelen. Dit zal verschillen naar soort vrijwilliger en organisatie.

25. Welke hulpmiddelen zijn er als ik de meldcode binnen mijn organisatie wil implementeren?

Er is een toolkit voor de implementatie van de meldcode ontwikkeld. De toolkit bestaat uit:

- Basismodule "Werken met een meldcode"
- Landelijk E-learning modules "Werken met een meldcode"
- Databank cursussen en trainingen
- Landelijke Basismodel meldcode
- Wegwijzer beroepsgeheim
- Checklist implementatie meldcode binnen eigen organisatie
- Risicotaxatie-instrument bij stap 4 van meldcode (nog niet gereed)

Voor meer informatie over deze instrumenten kunt u hierboven doorklikken.

26. Mijn organisatie werkt al met een meldcode. Wat betekent de wet voor ons?

Als uw meldcode minimaal de vijf stappen van de landelijke meldcode bevat (de volgorde mag afwijken) en uw personeel is getraind in het signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling en het werken met de meldcode, dan voldoet u aan de wet.

Als de wet in werking treedt, mogen professionals ook zonder toestemming van de cliënt vermoedens van huiselijk geweld melden bij het steunpunt huiselijk geweld (SHG). Voor kindermishandeling bestaat al een dergelijk meldrecht.

We weten dat veel organisaties al met een meldcode werken. Maar omdat dat niet geldt voor alle organisaties, wordt het werken met een meldcode wettelijk verplicht. Het landelijke basismodel van de meldcode is bedoeld als handreiking voor organisaties die nog niet werken met een meldcode. Zij kunnen het basismodel gebruiken om hun eigen meldcode op te stellen.

27. Hoe verhoudt de landelijke meldcode zich tot meldcode uit de RAAK-regio's, sectorspecifieke of andere regionale meldcodes?

Veel organisaties werken al met een meldcode, maar nog niet allemaal. Daarom wordt het werken met een meldcode wettelijk verplicht. Het landelijke basismodel van de meldcode is een handreiking waarmee organisaties, regio's of sectoren hun eigen meldcode kunnen opstellen. Sectorspecifieke en regionale meldcodes zijn meestal een verfijning van de landelijke meldcode. Het is ook de bedoeling dat de landelijke meldcode verder wordt uitgewerkt.

De sectorspecifieke en regionale meldcodes moeten volgens de wet minimaal

de vijf stappen van de landelijke meldcode bevatten (de volgorde mag afwijken). Ook moet het personeel getraind zijn in het signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling en het werken met een meldcode. Is dit het geval, dan voldoet de meldcode aan de wet.

28. Welke gemeente-ambtenaren moeten straks werken met een meldcode?

De verplichting gaat gelden voor leerplichtambtenaren en ambtenaren die in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning in direct contact staan met cliënten. Denk bijvoorbeeld aan jongerenwerkers of medewerkers van een Wmo-loket, als die in dienst zijn van de gemeente.

Andere ambtenaren zijn niet verplicht om te werken met een meldcode, maar indien voor bijvoorbeeld consulenten werk en inkomen toch een meldcode wordt opgesteld, dan juicht het Rijk dit van harte toe.

Toelichting

Met de wet verplichte meldcode worden andere wetten gewijzigd. Het is dus geen wet met 'eigen' artikelen. Omdat wel de leerplichtwet en Wmo worden gewijzigd, geldt de verplicht straks voor leerplichtambtenaren en ambtenaren die maatschappelijke ondersteuning bieden. De wet inburgering en wet werk en inkomen worden bijvoorbeeld niet gewijzigd. Daarom geldt de verplichting niet voor de consulent werk & inkomen of consulent inburgering.